

Kohtuasi C-825/19

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

12. november 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Thüringer Finanzgericht, Gotha (Thüringeni maksukohus, Gotha, Saksamaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

22. oktoober 2019

Kaebuse esitaja:

Beeren-, Wild-, Feinfrucht GmbH

Vastustaja:

Hauptzollamt Erfurt (Erfurti tolliamet)

Põhikohtuasja ese

Tagasiulatava mõjuga loa andmine eesmärgipäraseks kasutuseks ja küsimus, milline liidu õigusakt on põhikohtuasjas selleks kohaldatav – määrus (EL) nr 952/2013 või määrus (EMÜ) nr 2454/93 – ja millised tingimused seab kohaldatav liidu õigusakt vajaduse korral loa andmisele.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Ese: määruse (EL) nr 952/2013 artikli 211 ja vajaduse korral määruse (EMÜ) nr 2454/93 artikli 294 lõike 2 tõlgendamine

Õiguslik alus: ELTL artikli 267 teine lõik

Eelotsuse küsimused

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määruse (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT 2013, L 269, lk 1), artikli 211 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et seda kohaldatakse ainult sellisele taotlusele, mille puhul algaks tagasiulatuva mõjuga loa kehtivusaeg 1. maist 2016?
2. Kas siis, kui vastus esimesele küsimusele on eitav, kohaldatakse liidu tolliseadustiku artiklit 211 tagasiulatuva mõjuga loa taotlusele, mille puhul loa kehtivusaeg on alanud enne 1. maid 2016, ainult siis, kui tagasiulatuva mõjuga luba taotleti enne uue regulatsiooni jõustumist, kuid toll lükkas sellise taotluse esmakordselt tagasi pärast 1. maid 2016?
3. Kas siis, kui vastus teisele küsimusele on eitav, kohaldatakse liidu tolliseadustiku artiklit 211 tagasiulatuva mõjuga loa taotlusele, mille puhul oleks loa kehtivusaeg alanud enne 1. maid 2016, ka juhul, kui toll lükkas sellise taotluse tagasi juba enne 1. maid 2016 ja ka pärast seda (teistsuguse põhjendusega)?
4. Kas siis, kui esimesele ja teisele küsimusele vastatakse jaatavalt ning vastus kolmandale küsimusele on eitav, tuleb komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2913/92, (EÜT 1993, L 253, lk 1) artikli 294 lõiget 2 tõlgendada nii, et
 - a) loa võis anda tagasiulatuva mõjuga alates kuupäevast, mil eelmine luba muutus kehtetuks, maksimaalselt üheks aastaks enne taotluse esitamise kuupäeva, nagu on ette nähtud selle artikli lõikes 3, ja
 - b) kas selle artikli lõike 3 kohaselt peab majanduslik vajadus olema tõendatud ning pettus või hooletus välistatud, ka siis, kui tegemist on lõikes 2 sätestatud jätkulooga?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT 2013, L 269, lk 1; edaspidi „liidu tolliseadustik“), artiklid 5, 116, 174, 211 ja 286;

Komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määrus (EL) 2015/2446, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega (ELT 2015, L 343, lk 1; edaspidi „delegeeritud rakendusmäärus“), artiklid 148 ja 172;

Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1992, L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/004, lk 307; edaspidi „tolliseadustik“), artiklid 21 ja 85;

Komisjoni 2. juuli 1993. aasta määrus (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2913/92 (EÜT 1993, L 253, lk 1; ELT eriväljaanne 02/006), viimati komisjoni määrusega (EÜ) nr 993/2001 (EÜT 2001, L 141, lk 1; ELT eriväljaanne 02/011, lk 286) muudetud redaktsioonis; edaspidi „rakendusmäärus“), artiklid 294 ja 508;

Nõukogu 2. juuli 1979. aasta määrus (EMÜ) nr 1430/79 impordi- või eksporditollimaksude tagasimaksmise või vähendamise kohta (EÜT L 175, lk 1);

Suunised seoses komisjoni määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, II osa I jaotise 2. peatükiga „Eesmärgipärane kasutamine“ (EÜT 2002, C 207, lk 2; edaspidi „2002. aasta suunised“).

Menetluse ja faktiliste asjaolude ülevaade

- 1 Kaebajal oli kuni 31. detsembrini 2012 kehtiv luba seente impordiga seoses liiduvälise kauba eesmärgipäraseks kasutamiseks vabasse ringlusse suunamiseks. Teadmatus tõttu jäi esitamata loa uuendamise, seega niinimetatud jätkuloa andmise taotlus.
- 2 Taotluse esitamata jätmine äratas ettevõtja auditeerimisel tähelepanu. Selle tagajärjel taotles kaebaja 9. jaanuaril 2015 jätkuluba. Vastustaja andis selle loa 14. jaanuaril 2015 kehtivusega ainult taotluse esitamise kuupäevast alates. Vastavalt toona kehtinud rakendusmääruse artikli 294 lõikele 2 keeldus ta andmast luba tagasiulatuvat eelmise loa lõppemise kuupäevast, seega 1. jaanuarist 2013 alates.
- 3 Oma 22. aprilli 2015. aasta kirjaga, milles kaebaja viitas käimasoleva saneerimise tõttu majanduslikult pingelisele olukorrale, taotles ta veelkord tagasiulatuvat mõjuga luba eelmise loa lõppemisest alates.
- 4 Selle jätkuloa taotluse (ajavahemikuks 1. jaanuarist 2013 kuni 8. jaanuarini 2015) jättis vastustaja 13. mai 2015. aasta otsusega rahuldamata.
- 5 Kaebaja esitas 13. mai 2015. aasta otsuse peale vaide. Vastustaja jättis selle vaide 6. aprilli 2016. aasta vaideotsusega rahuldamata. Kaebaja esitas 3. mail 2016 kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule. Eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva kaebemenetluse ajal tegi vastustaja 21. märtsil 2019 uue otsuse, millega ta jättis jätkuloa taotluse uue, esimese keeldumise põhjendusest erineva põhjendusega rahuldamata. 21. märtsi 2019. aasta keeldumisotsus on kaebemenetluse ese.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 6 Vastustaja arvates on käesoleval juhul taotletava tagasiulatuva mõjuga loa andmiseks kohaldatav rakendusmääruse artikli 294 lõige 2. Nagu nähtub rakendusmääruse artikli 294 lõikest 3, võib selle sätte alusel anda jätkuloo tagasiulatuvalt maksimaalselt üheks aastaks enne taotluse esitamist. Lisaks võib rakendusmääruse artikli 294 lõikes 2 silmas peetud loa anda, tingimusel et rakendusmääruse artikli 294 lõikes 3 nimetatud tingimused oleks täidetud, seega muu hulgas, et tagasiulatuva mõju majanduslik vajadus oleks tõendatud ja et taotlus ei oleks mingil moel seotud ilmse hooletusega. Kaebaja ei ole majanduslikku vajadust tõendanud. Peale selle ei esitanud ta vaatamata sellele, et ta oli menetlusnormist teadlik, ning vaatamata asjakohastele märkustele õigeaegselt jätkuloo taotlust, mistõttu on tegemist ilmse hooletusega.
- 7 1. mail 2016 jõustunud liidu tolliseadustiku artikkel 211 ei ole käesoleval juhul menetlusnormina kohaldatav. Euroopa Kohtu praktika kohaselt kohaldatakse menetlusnorme ainult nende jõustumise kuupäeval pooleliolevatele vaidlustele ning käesoleval juhul oli haldusmenetlus – vaatamata 21. märtsi 2019. aasta uuele otsusele – 6. aprilli 2016. aasta vaideotsusega lõpetatud ega olnud liidu tolliseadustiku artikli 211 jõustumise kuupäeval enam pooleli.
- 8 Kaebaja arvates tuleb käesolevas asjas kohaldada liidu tolliseadustiku artiklit 211, kuna see on puhtalt menetlusnorm ning vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale tuleb menetlusõigust põhimõtteliselt tagasiulatuvalt kohaldada.
- 9 Seevastu juhul, kui käesolevas asjas tuleb liidu tolliseadustiku artikli 211 asemel kohaldada rakendusmääruse artikli 294 lõiget 2, ei pea viimati nimetatud sätte kohaselt tagasiulatuva mõjuga jätkuloo andmiseks rakendusmääruse artikli 294 lõike 3 tingimused täidetud olema. Rakendusmääruse artikli 294 lõige 3, mis käsitleb erandlikke asjaolusid, ei ole sama artikli lõikes 2 silmas peetud jätkuloo suhtes kohaldatav. Seega võib rakendusmääruse artikli 294 lõike 2 kohase loa anda tagasiulatuvalt ka pikemaks perioodiks kui üks aasta ning ei ole vaja kontrollida, kas esineb selline välistamise alus nagu ilmne hooletus rakendusmääruse artikli 294 lõike 3 tähenduses.

Eelotsusetaotluse põhjenduse kokkuvõte

- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu vaatenurgast on põhikohtuasjas vaidluse lahendamiseks oluline, kas põhikohtuasja asjaoludele saab kohaldada liidu tolliseadustiku artiklit 211. Kui sellele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis tuleneb vahetult liidu tolliseadustiku artikli 211 lõike 2 punkti h sõnastusest, et sama liiki toimingu ja kauba jaoks juba väljastatud loa uuendamise taotluse saab esitada kolme aasta jooksul pärast algse loa kehtivuse lõppemist. Küsimus, kas liidu tolliseadustiku artiklit 211 saab kohaldada, tuleneb asjaolust, et kaebaja esitas taotluse 2015. aastal, seega ajal, mil see artikkel ei olnud vastavalt liidu tolliseadustiku artikli 288 lõikele 2 veel kohaldatav.

- 11 Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb õigusnormide tagasiulatava kohaldamise küsimuse puhul eristada materiaal- ja menetlusõigusnorme.
- 12 Vastavalt sellele kohaldatakse menetlusnorme üldiselt nende jõustumise hetkel kõikide pooleliolevate vaidluste suhtes (Euroopa Kohtu 9. märtsi 2006. aasta kohtuotsus *Beemsterboer*, C-293/04, EU:2006:162, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 13 Vastavalt nendele põhimõtetele on Euroopa Kohus ja Euroopa Liidu Üldkohus lahendanud vaidlusi, mille puhul oli küsimus selles, kas neid tuli lahendada enne tolliseadustiku jõustumist kehtinud õiguse alusel või tolliseadustiku alusel (Euroopa Kohtu 24. septembri 1998. aasta kohtuotsus *Sportgoods*, C-413/96, EU:C:1998:430 ja Üldkohtu 10. mai 2001. aasta otsus *T-186/97, Kaufring jt vs. komisjon*, EU:T:2001:133).
- 14 Materiaalõigusnorme tuleb seevastu kohaldada ainult asjaoludele, mis leidsid aset siis, kui materiaalõigusnormid kehtisid (Euroopa Kohtu 23. veebruari 2006. aasta kohtuotsus *Molenbergnatie*, C-201/04, EU:2006:136, punkt 34).
- 15 Erandina on Euroopa Kohus siiski ühenduse materiaalõiguse sätteid tõlgendanud nii, et neid kohaldatakse enne nende jõustumist tekkinud olukordade suhtes, kui nende sõnastusest, eesmärgist või ülesehitusest ilmneb selgelt, et neile tuleb anda selline mõju (Euroopa Kohtu 9. märtsi 2006. aasta kohtuotsus *Beemsterboer*, C-293/04, EU:2006:162, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 16 Euroopa Kohus viitas lisaks 23. veebruari 2006. aasta otsuse *Molenbergnatie* (C-201/04, EU:2006:136) punktis 32 oma 12. novembri 1981. aasta kohtuotsuse *Meridionale Industria Salumi jt* (212/80–217/80, EU:C:1981:270) punktile 11 tuginedes õigusaktidele, mis sisaldavad nii menetlus- kui materiaalõigusnorme, mis moodustavad jagamatu terviku, mille konkreetseid sätteid ei või nende ajalise kehtivuse seisukohalt eraldi käsitleda. Euroopa Kohus tõdes 12. novembri 1981. aasta kohtuotsuses *Meridionale Industria Salumi jt* (212/80–217/80, EU:C:1981:270), et selline olukord esines seoses määruse nr 1697/79 jõustumisega. Toona asendati selle ajani kehtinud liikmesriigi õigusnormid uute ühenduse õigusnormidega, nii et ühenduse tasandil oli esmakordselt olemas ühtne regulatsioon tollimaksu tollivormistusjärgse sissenõudmise kohta.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab määruse (EL) nr 952/13 artiklit 211 põhimõtteliselt menetlusnormiks. Selle kasuks räägivad põhimõtteliselt normi koht õigusnormide struktuuris ja selle peamine sisu. Liidu tolliseadustiku artikkel 211 sisaldab siiski mõningaid kriteeriume lubade andmiseks, mida rakendusmääruse artiklis 291 ja sellele järgnevates artiklites igatahes sõnaselgelt ei leidunud. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu vaatenurgast kerkib seega küsimus, kas liidu tolliseadustiku artiklit 211 tuleb pidada puht menetlusnormiks või õigusnormiks, mis sisaldab 12. novembri 1981. aasta kohtuotsusega *Meridionale Industria Salumi jt* (212/80–217/80, EU:C:1981:270) analoogia põhjal nii

menetlus- kui ka materiaalõigusnorme, mis moodustavad jagamatu terviku, mille konkreetseid sätteid ei või nende ajalise kehtivuse seisukohalt eraldi käsitleda. Sellise käsitluse kasuks räägib see, et tagasiulatuva mõju korral tuleb asjaomased tollideklaratsioonid vastavalt liidu tolliseadustiku artiklile 174 koosmõjus rakendusmääruse artikli 148 lõikega 4 kehtetuks tunnistada ja asendada lõppkasutusprotseduurile suunamise deklaratsioonidega ning tasutud imporditollimaksu summad tuleb vastavalt liidu tolliseadustiku artikli 116 lõikele 1 tagasi maksta. Seega tekivad vähemalt kaudselt materiaalõiguslikud tagajärjed. Teiseks ei loonud määrus nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik, erinevalt olukorrast vaidluse puhul, mis oli 12. novembri 1981. aasta kohtuotsuse *Meridionale Industria Salumi jt* (212/80–217/80, EU:C:1981:270) aluseks, liidu tasandil esmakordset õigust. Tolliseadustik oli juba määrusega nr 2913/92 kodifitseeritud ühenduse õigus (liidu õigus). Liidu tolliseadustikuga määruse nr 952/2013 redaktsioonis tunnistati kehtetuks tolliseadustik määruse nr 2913/92 redaktsioonis (liidu tolliseadustiku artikli 286 lõige 2), mida oli korduvalt muudetud (vt määruse nr 952/2013 põhjendus 12), et tollialaseid õigusnorme ajakohastada, lihtsustada, ratsionaliseerida ja läbipaistvamaks muuta (vt määruse nr 952/2013 põhjendused 43 ja 56).

- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tuletab Euroopa Liidu Üldkohtu senisest kohtupraktikast lisaks põhimõtte, et menetlusnorme kohaldatakse vaid nende jõustumise ajal pooleliolevates menetlustes, kus taotlused esitati pärast uue õiguse jõustumist, sest juba otsusega (liidu tolliseadustiku artikli 5 punkt 39) lõppenud haldusmenetlust ei saa enam pidada „pooleliolevateks õigusvaidluseks“. (Üldkohtu 10. mai 2001. aasta kohtuotsus *Kaufring jt vs. komisjon*, T-186/97, T-187/97, T-190/97–T-192/97, T-210/97, T-211/97, T-216/97–T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 ja T-147/99, EU:T:2001:133, punkt 35, ja 9. juuni 1998. aasta kohtuotsus *Unifrigo Gadus ja CPL 2 vs. komisjon*, T-10/97 ja T-11/97, EU:T:1998:118, punkt 18 jj). Teiseks osutab Üldkohus oma 10. mai 2001. aasta kohtuotsuses *Kaufring jt vs. komisjon* (T-186/97, T-187/97, T-190/97–T-192/97, T-210/97, T-211/97, T-216/97–T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 ja T-147/99, EU:T:2001:133) punktis 35 Euroopa Kohtu 6. juuli 1993. aasta kohtuotsuse *CT Control (Rotterdam) ja JCT Benelux vs. komisjon* (C-121/91 ja C-122/91, EU:C:1993:285) punktile 22. Selle Euroopa Kohtu otsuse puhul oli põhikohtuasja kaebaja esitanud tollimaksu vähendamise taotluse 1985. aasta oktoobris, seega toona veel kehtinud määruse 1430/79 alusel. Tollase maksu vähendamise taotluse olid Madalmaade asutused 1986. aastal tagasi lükanud. Sellest tulemus oli Madalmaade kohtumenetlus, milles sealne kohus tuvastas 1989. aasta novembris tagasilükkamise tühisuse. Seejärel esitas Madalmaade valitsus Euroopa Ühenduste Komisjonile tollimaksu tagasimaksmise taotluse, kes ei teinud otsust mitte nelja kuu, vaid alles kuue kuu jooksul. 1985. aastal nägi tollane menetlusõigus ette, et komisjon peab otsuse tegema nelja kuu jooksul, alates 1987. aastast oli tal aega kuus kuud. Sellest järeldab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et menetlusnormide puhul tuleb kohaldada otsuse tegemise kuupäeval kehtivat õigust ning sellest sõltumata, millal otsuse aluseks olev taotlus esitati.

- 19 Kui Euroopa Kohus vastab kas esimesele või teisele eelotsuse küsimusele jaatavalt ning, juhul kui ta otsustab kolmanda eelotsuse küsimuse üle, vastab sellele seevastu eitavalt, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus lahendama vaidluse taotluse esitamise kuupäeval kehtinud rakendusmääruse artiklit 294 lõiget 2 kohaldades. Saksamaa toll on seisukohal, et selle sätte alusel saab tagasiulatava mõjuga jätkuloa anda maksimaalselt ühe aasta pikkuse tagasiulatava jõuga, nii nagu see on rakendusmääruse artikli 294 lõikes 3 „erandjuhtudeks“ ette nähtud. Peale selle nõuab toll ka rakendusmääruse artikli 294 lõike 2 kohase jätkuloa puhul loa lisatingimustena selle artikli lõike 3 ette nähtud majandusliku vajaduse tõendamist ning pettusekatse või hooletuse välistamist (rakendusmääruse artikli 294 lõike 3 punkt a). Sellist piirangut ei saa tuletada ei rakendusmääruse artikli 294 lõikest 2 ega normi tõlgendamiseks antud 2002. aasta suunistest, mis puudutavad üksnes rakendusmääruse artikli 294 lõikes 3 sätestatud tagasiulatava mõjuga luba. Rakendusmääruse artikli 294 lõike 2 ese on sama liiki toimingute ja kauba jaoks juba antud loa uuendamine. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on veendunud, et lõike 3 sätted on iseseisva tähendusega, nii et lõikes 3 sätestatud loa andmise tingimusi ei saa lõikes 2 osutatud jätkuloale üle kanda.

[...]

TÖÖDOKUMENT